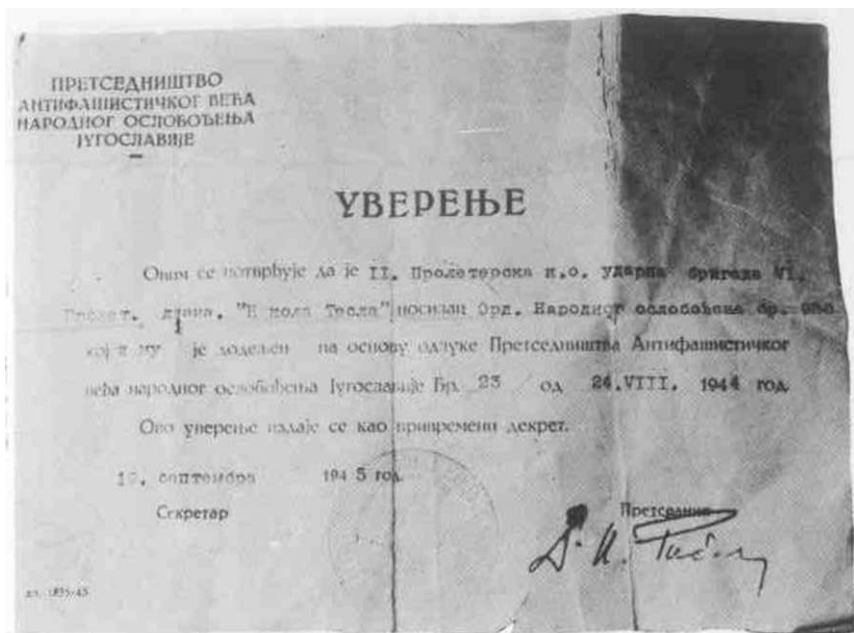

Narodni heroji
Druge ličke brigade

Narodni heroji Druge ličke brigade

PETAR BABIĆ PEPA

Rođen 1. novembra 1919. godine u selu Lički Tiškovac, Donji Lapac. Mašinski bravar. Clan KPJ od 17. januara 1942. V NOB stupio 1941. Za narodnog heroja proglašen 27. novembra 1953. godine.

Bio je jedan od zapaženijih sindikalnih aktivista u Drvaru i simpatizer Partije, u koga se Partija uvijek mogla pouzdati. Rat ga je zatekao u vojsci. Poslije kapitulacije odmah se vratio u svoje rodno mjesto. U predustaničkim danima je uz komuniste, a 27. jula je jedan od najodlučnijih pristalica borbe.

Kad su Italijani krenuli s velikim snagama ka Drvaru, gdje se nalazilo rukovodstvo ustanka za Bosansku krajinu i Liku, Pepa je s malom grupom boraca uporno branio prilaze Drvaru.

Kad je došlo do oseke ustanka u njegovu kraju, Pepa nije ispuštao oružje iz ruku, dosljedno je istupao na liniji KPJ, bio je među najodlučnijim protivnicima okupatora i domaćih izdajnika. Bio je sa komunistima i kad se okupljao i formirao bataljon »Marko Orešković«, u kojem je on od prvog dana politički delegat voda u 2. četi.

Prvog januara 1942. godine u borbi što ju je vodio bataljon »Marko Orešković« u Šijanovom klancu Pepa je, kao politički delegat voda 2. čete, ispred svoje jedinice s bombama u rukama jurišao na Italijane. U borbi na Srbu, u martu 1942. godine, on je kao komesar čete jurišao na jedno italijansko uporište, kojom prilikom su svi vjerovali da će gotovo sigurno poginuti. On se i kasnije, kao visoki političko-partijski rukovodilac različitih jedinica naše vojske, ističe ličnom hrabrošću i umješnošću da u kritičnom trenutku riječju i postupkom podstakne i mobilise borce i jedinice na izvršenje zadataka, da im pravilno protumači i motiviše političke zadatke jedinice i liniju Partije.

Samo u toku druge ratne godine on je izrastao od komesara čete do komesara brigade. U martu je komesar 2. čete bataljona »Marko Orešković«, u aprilu pomoćnik komesara 3. ličkog odreda, u avgustu komesar Druge brigade. Sa Drugom brigadom - kao njen prvi komesar - učestvovao je u borbama za Udbinu, u zapadnoj Lici, kod Poloja, Tušilovića...

U maju 1943. godine bio je politički komesar Kninskog sektora, a neposredno poslije kapitulacije italijanske vojske on je politički komesar Devetnaeste divizije, s kojom je prešao ratni put do slobode, oslobađajući gradove u sjevernoj Dalmaciji, Hercegovini, Bosanskoj krajini, Lici, Gorskom kotaru i Hrvatskom primorju.

Učinio je izvanredno mnogo na okupljanju ljudi oko programa Partije i u jačanju ustaničkih snaga u svom kraju. On je već u prvim akcijama zapažen borac, omiljen u svom selu. Kasnije u svakoj borbi - od Sijanovog klanca do Rijeke - ispoljavao je neobično junaštvo i sposobnost u političkom radu s jedinicama i narodom. Neobično skroman, vrlo poznat i cijenjen, jednostavan u kontaktu s ljudima, beskompromisan u borbi za ostvarenje politike Partije, brzo je stasao u jednog od poznatijih i omiljenijih rukovodilaca iz Like.

Poslije rata dugo je ostao na političkim dužnostima u JNA. Između ostalog bio je nastavnik u Višoj vojnoj akademiji i pomoćnik načelnika Personalne uprave JNA.

DANILO DAMJANOVIĆ DANIĆ

Roden 22. aprila 1915. godine u Kunovcu, Srb. Službenik. Čisti KPJ od oktobra 1941. U NOB stupio 27. jula 1941. Zxi narodnog heroja proglašen 27. novembra 1953. godine.

Službujući prije rata u Žedniku i u Subotici, približio se Partiji i postao njen simpatizer. Odmah poslije kapitulacije vraća se u rodni kraj i jedan je od poznatijih organizatora ustanka u Srbu: zajedno sa Dokom Jovanićem, Milanom Sijanom, Dušanom Mileusnićem, Brankom Desnicom i drugima radio je na prikupljanju oružja, pripremi naroda za otpor nasilju, organizovanju jedinica. U ustanku je komandir čete, a ističe se velikom smionošću u prvim borbama na Srbskom klancu, u Srbu, u Gračacu i kod Bihaća, kad je sa grupom ustanika zatvarao prolaz neprijatelju koji je iz Bosne vršio pritisak na ustaničke snage u Lici.

Prilikom formiranja bataljona »Marko Orešković« na Kamenskom biran je za komandira 1. čete što je bilo najviše priznanje njegovoj hrabrosti i komandirskim sposobnostima. Ističe se krajem prve ratne godine, kada je noću, kao komandir voda, upao sa ostalim jedinicama u Smiljan i tom prilikom je likvidirana grupa ustaških zločinaca. Zatim je sudjelovao 25. decembra 1941. godine pri likvidaciji ustaških stražara na mostu preko Gacke u Ličkom Lešću. Tu su se on, Đoko Jovanić i Milan Žeželj presvukli u seljačko odijelo, krenuli u zoru preko mosta i napali ustaške stražare. Pri tom su dvojicu stražara ubili i zarobili dvije puške i pištolj.

U borbi na Sijanovom klancu, 1. januara 1942. godine, sa jednom desetinom svoje čete pomaže prilikom likvidacije oko 200 Italijana. On se sa svojim borcima spustio niz jednu strminu i zabacivši se Italijanima za leđa iznenadio ih je i otvorio žestoku vatru. Time je pomogao drugovima koji su već cijelu noć vodili borbu sa jakim neprijateljevim bataljonom da ga likvidiraju.

Krajem februara 1942. godine s grupom od četiri najhrabrija druga iz bataljona »Marko Orešković« poslan je da u okupiranom Srbu - gdje se, prema provjerenim informacijama, okupljala nova formacija četnika pod nazivom puk »Vožd Karađorđe« - likvidira četničke prvake i time

obezglavi četnički pokret koji je uzimao maha na okupiranoj teritoriji. Grupa se probila u Srb, tu su podjelili zadatke i razišli se. Danić je ostao u mjestu i u pet dana, pod najtežim uslovima, uspio da izvrši svoje zadatke, da okupi oko sebe grupu simpatizera oslobodilačke borbe i da s njima dočeka bataljon i pomogne mu pri zauzimanju Srba, koji je dobro poznao. Od te grupe boraca, poslije ove borbe, vođene 4. marta, formirana je 4. četa, a za njenog komandira postavljen je Danić. Tom akcijom Partija je uspjela da razbije razvoj četničkog pokreta u ovom kraju Like, a Danić je postao još popularniji u narodu i vojsci.

Aprila 1942. godine postavljen je za komandanta bataljona »Marko Orešković«. Kao komandant bataljona je sa Ilijom Radakovićem, onda komesarom bataljona, i jednim kurirom zapalio utvrđenu zgradu škole u Knežpolju. Naime, 4. bataljon Prve brigade nije mogao naprijed zbog jake vatre iz škole i okolnih zgrada. Kad je Danić vidio, on je sa svojom grupom izvidio školu i donio odluku da je zapali. Dok su ih borci štitili vatrom iz svog oruđa, oni su zahvatili vilama zapaljenu slamu, pretrčavali su onih 15 metara ravnog školskog dvorišta koje ih je dijelilo od puškarica i kroz prozore su ubacivali buktinje. To su uradili nekoliko puta i na kraju su uspjeli. Četvrti bataljon je krenuo naprijed i Knežpolje je palo.

Do odlaska u Dalmaciju, u ljeto 1943. komandovao je bataljonom »Ognjen Priča«, a kraće vrijeme vršio je dužnost zamenika komandanta Druge brigade. Poznat je kao čovjek blizak u svemu narodu, neposredan u odnosima, hrabar borac.

Ima velikih zasluga za razvoj ustanka u sjevernoj Dalmaciji, gdje je neposredno poslije četvrte ofanzive u proljeće 1943. godine učestvovao u formiranju odreda »Plavi Jadran« i postao njegov komandant. Nešto kasnije postao je komandant Seste brigade Devetnaeste divizije. Kraj rata je dočekaao na dužnosti načelnika Štaba odnosno zamenika komandanta Devetnaeste divizije.

Poslije rata komanduje divizijom i vrši razne odgovorne dužnosti u JNA.

DACINA MAJSTORVIĆ

Rođen 1922. godine u Rebiću, Hrvatska. Zemljoradnik. Član KPJ od 1942. godine. U NOB stupio 1941. godine. Poginuo 1944. godine na Sutjesci. Za narodnog heroja proglašen 20. XII 1951. godine.

U devetnaestoj godini stupio je u 3. četu bataljona »Krbava«.

Do stupanja u NOB je bio miran i nezapažen zemljoradnik.

Po stupanju u partizane ističe se kao najhrabriji borac u bataljonu. Sa grupom najhrabrijih boraca, juna 1942. godine, upućen je iz bataljona »Krbava« u sastav novoformiranog Udarnog bataljona Štaba Grupe partizanskih odreda za Liku. U Udarnom bataljonu nije mu bilo ravna po junaštvu sve do njegove smrti.

Kao borac posedovao je osobitu lukavost i bio vanredno sposoban da iznenadi neprijatelja. Svakom vrstom oružja veoma je spretno rukovao. Od svih vrsta oružja najviše je volio ručnu bombu i u nju je imao najviše povjerenja. S bombama je stupao u neposrednu borbu sa neprijateljem, zbog čega se u jedinicama Šeste proleterske divizije s razlogom pričalo da Dacina vodi u broju bačenih bombi na neprijatelja. Bombu je upotrebljavao samo tada kada je bio siguran u efekat njena dejstva. Druga vrsta oružja u koje je on imao povjerenje bili su automat i puškomitraljez. Nije poznato da je on u ratu nosio pušku. Smatrao je da puška valja samo ako se sa neprijateljem »razgovara« na većim odstojanjima.

Budući da bataljon u kome je bio Dacina, kao uostalom i druge partizanske jedinice, često u akcijama nije imao artiljerijske i druge vatrene podrške, taj nedostatak nadoknađivao se bombaškim grupama. Dacina kao borac, a kasnije i kao politički delegat voda, uvijek je bio u sastavu bombaških grupa, a najčešće kao njihov vođa.

U borbama sa Italijanima 1942. godine kod Otočca Udarni bataljon je došao u opasnost da ga neprijatelj opkoli, pa je pala odluka da se povuče. U toj kritičnoj situaciji Dacina sa grupom boraca-bombaša prelazi u protivnapad, odbija neprijatelja i tako sprječava opkoljavanje bataljona.

U jesen 1942. godine bataljon je napao ustaško uporište Vukelić u Kosinju. Neprijatelj je - braneći selo - zaposjeo okolne visove. S naro-

čitom upornošću ustaše su branile jedan od najdominantnijih visova i bez ovlađivanja njim nije se moglo zauzeti mesto. Borba je nastavljena; odjednom začule su se eksplozije bombi na pomenutom visu. Dacina je tada sam, na njemu svojstven način podišao neprijatelju na domet ručne bombe, zbacio ga s vrha i tako olakšao zauzimanje naselja.

Godine 1944. u jedinicama **Seste** proleTERSke divizije na inicijativu nekih boraca i starješina formirane su udarne grupe. Zadatak grupa je bio da se ubacuju u neprijateljske garnizone, napadaju i uništavaju štabove, hvataju žive neprijateljske vojnike i oficire, stvaraju dezorganizaciju i pometnju u neprijateljskim redovima. Kao politički delegat, Dacina je skoro uvijek učestvovao u jednoj takvoj grupi. Evo samo nekih od podviga koje je izveo u sastavu udarnih grupa.

U zimu 1944. udarna grupa od 5-7 boraca u svitanje upada u nemački garnizon u selu Doljanima. Zadatak joj je bio da uhvati živog neprijateljskog vojnika i ona ga je izvršila. Grupa je, čim se spustio mrak, ušla u selo i što je posebno interesantno, na inicijativu Dacine, smjestila se u kuću koja se nalazila u neposrednoj blizini Nijemaca. Grupa nije imala nikakvo spoljnje obezbjeđenje. U svitanje je naišla nemačka patrola. Dacina i Nikola **Stetić** su odlučili da vođu patrolu uhvate živog, a ostali da pobiju patrolu. Za veoma kratko vrijeme sve je bilo gotovo. Dacina i **Stetić** uhvatili su Nijemca, a ostali iz patrola bili su svi uništeni. Na grupu niko nije opalio ni metka.

Iste, 1944. godine, u proljeće, udarna grupa je iz reiona Drvara upućena na područje D. Lapac - Srb. Utvrdila je da se u selu Kunovcu nalazi štab neke manje njemačke jedinice sa 4-6 oficira i oko 30 vojnika. Plan je brzo bio gotov i još brže ostvaren. Dacina dobija zadatak da likvidira stražara. On to čini tako što mu se nečujno približio i tiho ga likvidirao. To je omogućilo i grupi da se neopaženo privuče zgradi u kojoj su bili smješteni oficiri sa obezbjeđenjem. Rezultat akcije je bio: uništenje čitavog neprijateljskog štaba sa obezbjeđenjem, jer je u zgradu bilo ubačeno 10-15 bombi. Ostatak preživjelih pokušao je da se probije kroz vrata, ali ih je pokosila vatra automata i puškomitraljeza.

U proljeće 1944. godine grupa se jednog dana u zoru našla u selu Ajderovcu, gdje su je iznenadili Nijemci. Trebalo je brzo reagovati. Grupi je jedino preostalo da se preko ceste prebaci na suprotnu stranu. Napadnuta od Nijemaca i gonjena prema cesti, naišla je na kolonu njemačkih tenkova i pješadije na cesti. Nemajući drugog izlaza, Dacina se brzo odlučuje i baca tri bombe na prvi tenk u koloni, a zatim otvara vatru iz automata. Nijemci iznenađeni zaustavljaju kolonu, a grupa - iskoristivši zabunu - prebacuje se na suprotnu stranu ceste. Dok su se Nijemci snašli, Dacina se takođe prebacuje i stiže u sastav grupe.

Prilikom njemačkog desanta na Drvar 25. maja 1944. godine Dacina se ranjen nalazio u bolnici **Seste** divizije u neposrednoj blizini Drvara. Kad je vidio da su se spustili padobranci, napustio je bolnicu. Nije pošao u svoju jedinicu već se uputio tamo gdje su se spuštali padobranci. Pošto ni u bolnici nije bio bez svog naoružanja - bez ručnih bombi,

uzeo ih je i krenuo prema Nijemcima. Odabrao je za objekat svoga napada njemačkog vojnika za »šarcem«, privukao se do njega na domet ručne bombe, ubio nišandžiju i njegova pomoćnika, a zatim sa zarobljenim mitraljezom nastavio da se bori sve dok nije završena borba sa desantnim trupama. Poslije toga nije se više vratio u bolnicu već je došao u svoj Udarni bataljon. Njegov podvig na Drvaru ubrzo je bio poznat svim borcima i starješinama Šeste divizije, i još jednom potvrdio njegove vanredne kvalitete, nesebičnost, samopožrtvovanje i hrabrost. O njegovom podvigu na Drvaru dugo se pričalo u jedinicama divizije, a njegov primjer istican je na sastancima partijskih organizacija, SKOJ-a i na sastancima boraca.

Juna 1944. godine, prilikom marša Šeste proleterske divizije u Srbiju, Dacina Majstorović poginuo je na rijeci Sutjesci. I ovog puta je bio među prvima, u prvoj borbenoj liniji. Ne razdvajajući se od svog puškomitraljeza i vojničke torbice pune ručnih bombi, kao politički delegat, krenuo je na juriš, u kojem prvi put nije bio pobjednik. Pokosio ga rafal njemačkog mitraljeza. Tako se ugasio život jednog od najhrabrijih boraca Šeste proleterske divizije.

STOJAN MATIĆ

Rođen 1915. godine u Nebljusima, Donji Lapac, Hrvatska. Oficir. U NOB stupio 1941. godine. Poginuo 27. februara 1942. godine u borbi za Donji Lapac. Za narodnog heroja proglašen 27. novembra 1953. godine.

Stojan Matić rođen je u siromašnoj seljačkoj porodici. Nakon završetka osnovne škole u svom rodnom mestu odlazi u Bihać gdje je pohađao gimnaziju. U gimnaziji se ističe kao odličan đak, te je bio oslobođen male mature, a po završetku osam razreda gimnazije, i ispita zrelosti. Gimnaziju je pohađao pod teškim uslovima, jer se morao sam izdržavati. Podučavajući slabije đake, uspio je ne samo da osigura sebi egzistenciju već i da izdvoji nešto za majku, koja nije imala dovoljno sredstava za život.

Nakon završene gimnazije, kako se nije mogao sam dalje školovati, odlazi u Vojnu akademiju, koju završava s odličnim uspjehom i to među prvima po rangu. Poslije kraće službe u pješadiji prelazi u vazduhoplovstvo i upisuje se na pravni fakultet kao izvanredni student. Rat ga je omeo da završi pravo.

Kao oficir, u činu poručnika, poslije kapitulacije stare Jugoslavije, uz mnoge teškoće, vratio se u svoje rodno mjesto, i tako izbjegao zarobljeništvo.

Stojanu teško pada izdajstvo državnog i vojnog rukovodstva, duboko preživljava krizu zemlje i tragediju svog naroda. On se među prvima u svom selu povezuje s organizatorima ustanka i priprema ustanak u svom i okolnim selima.

Glas o Stojanu Matiću počeo je da se širi već prvih dana ustanka. Pomanjkanje kadra koji bi čvrsto i znalački rukovodio tek formiranim odredima osjetilo se već prvih dana ustanka. U toj situaciji Stojan vrlo brzo postaje jedan od najpopularnijih rukovodilaca u svom kraju. Ne zato što je bio poručnik bivše jugoslovenske vojske, već zato što je znao da rukovodi borbom i što je u svim borbama pokazivao neobičnu hrabrost. Ondje gdje je bilo najopasnije i najkritičnije ubrzo bi se našao Stojan.

U prvim danima ustanka neumorno je radio na osnivanju udarnih partizanskih grupa i na koordinaciji njihovih dejstava. Augusta 1941. go-

dine sa oko 300 partizana, od kojih je polovina bila bez oružja, razbija kod Užljebića znatno nadmoćnije ustaške snage koje su iz Bihaća nadirale preko Drenovače na oslobođeni teritorij, prisiljava ih na odstupanje te zarobljava nekoliko puškomitraljeza i jedan teški mitraljez.

Dana 23. VIII 1941. imenovan je komandantom Štaba Bataljona gerilskih odreda za Liku.

Krajem augusta Matić prebacuje dio partizanskih snaga na bosansku stranu preko Une, usmjerava dejstvo ka Čukovima i prema Orašcu te s ostalim snagama iz Bosne oslobađa ta sela i vrši organizaciju i pripreme za napad na Kulen-Vakuf, koji je oslobođen 6. septembra.

Stojan učestvuje 21. septembra na savjetovanju vojnih rukovodilaca Like na Kamenskom, a nešto kasnije i na savjetovanju vojnih rukovodilaca Like u Krbavici. Kasno u jesen odlazi i na sastanak k Mladenu Stojanoviću u Bosnu.

Početkom oktobra 1941. godine ustaško-domobranske snage kreću u novi napad na slobodni teritorij Like i Bosanske krajine, i to od Bihaća, preko Ripačkog klanca i Vrtoća za Kulen-Vakuf i Donji Lapac. Stojan brzo prebacuje snage, organizira otpor na Gorjercu kod Ripačkog klanca, u kojoj borbi mu gine jedan od dobrih komandira partizanske grupe, Mićo Lukić, potporučnik bivše jugoslovenske vojske. Nadmoćnije neprijateljeve snage prodiru u Kulen-Vakuf i kreću prema Donjem Lapcu. Stojan organizira otpor, a zatim opći napad na neprijatelja, kojom prilikom je ponovo oslobođen Donji Lapac. a neprijateljeve snage natjerane u panično bjekstvo preko Drenovače u Bihać.

U tim borbama ističe se Stojan, kako u rukovođenju akcijama, tako i borbenašću. U borbi za Donji Lapac mitraljeska vatra s groblja prikovala je streljački stroj partizana za zemlju. Neki su se izvlačili i bježali, neki zalegli i nikud dalje, a Stojan je - bodreći partizane - išao ispred streljačkog stroja, mahao je kapom kao da se brani od pčela i dovikivao: »Idemo, drugovi, svaka ne pogađa! Vidite da bježe!« Tako je u toku noći ponovo oslobođen Donji Lapac, a sutradan na Krugama su partizani, pod Stojanovim vodstvom zarobili prvi top u Lici.

Uspjeh je bio pun. Partizani su gonili neprijatelja preko Lapačkih korita i Drenovače do Skočaja. Od partizanskih grupa u toj borbi stvorena je organizirana i cjelovita vojna jedinica, koja je nanijela neprijatelju velike gubitke.

Dok je Matić, zajedno sa Dokom Jovanićem, vodio borbu za odbranu oslobođenog teritorija Like, dotle su izdajnici major Rašeta, Stevo Rađen i trgovac Keča doveli Talijane na oslobođeni teritorij - u Srb i Donji Lapac.

Kada je bataljon »Marko Orešković« pod komandom Đoke Jovanića, nakon pobjeda na Šijanovom klancu i borbi kod Korenice, krenuo prema Donjem Lapcu, Stojan ga je dočekao sa svojim borcima iz okoline D. Lapca i 27. februara u prvom streljačkom stroju juriša na Talijane. Na desetak metara od talijanskog bunkera smrtno je ranjen. Kako je imao spisak svojih boraca i još neki povjerljivi vojni materijal,

prikupio je posljednju snagu, iskopao rupu u snijegu i zakopao taj materijal da ne bi pao u ruke neprijatelju. Kada mu je pod jakom mitraljeskom vatrom dopuzao borac Đurica Rašeta, želeći da ga izvuče, Stojan je odbio i rukom mu pokazao gdje se nalazi zakopani materijal. Na tom mjestu je i podlegao ranama, kao komandant Lapačkog bataljona, koji je poslije Stojanove smrti nosio njegovo ime.

Član Partije nije postao. Po nekim podacima lično ga je kandidirao Marko Orešković u jesen 1941. godine, ali obojicu je smrt spriječila - i Marka da ga primi u Partiju i Stojana da postane njen član. O Stojanu kao čovjeku i rukovodiocu piše Đoko Jovanić, koji ga je u tim danima najbolje i poznao, ovo:

»Stojan je bio hrabar i pošten čovjek. Ustanak on nije shvatio mozgom već srcem. Sve njegovo vaspitanje u Vojnoj akademiji i kasnije u jugoslovenskoj vojsci, bilo je protiv komunista, 'za kralja i otadžbinu'. A sada je major Rašeta, četnik i kukavica, govorio: 'Ti si kao oficir položio zakletvu kralju. Odgovarat ćeš po vojnim zakonima, ako prekršiš tu zakletvu'«.

STANKO OPSENICA STANIŠA

Rođen 16. novembra 1907. u Ljubovu, Titova Korenica. Zemljoradnik. Clan KPJ od početka jula 1942. U NOB stupio u julu 1941. Poginuo 15. januara 1943. godine kod Gračaca. Za narodnog heroja proglašen 16. septembra 1945. godine.

Kapitulacija ga je zatekla u vojsci u Kninu. Pješice se i sa oružjem vratio kući. Juna mjeseca ustaše su ga uhvatile i nekoliko dana stavljale na najteže muke. No Staniša je te muke izdržao i uspio je, gotovo polumrtav, da se dočepa svog sela. Još krajem juna 1941. godine okupio je oko sebe grupu ljudi, a polovinom jula formirao je partizanski odred na Ljubovu, koji je, istina, bio oskudno naoružan, ali je Staniša s njim izveo niz uspješnih akcija u kojima se odred ojačao i dobro naoružao.

Dana 2. avgusta 1941. godine Staniša je sa još jednim drugom dočekao u zasjedi ustaške kamione. Ustaše su se pojavile s leda i Staniša ih je pustio na nekoliko metara pred cijev. Dva metra bila su sasvim dovoljna da likvidira obojicu ustaša. Nekoliko sati poslije toga seljaci iz Sevara, iako naoružani samo vilama, sjekirama i kosama, - a podstaknuti Stanišinih podvigom, napali su i rastjerali ustašku posadu koja je, onako iznenađena i uplašena pred silovitim naletom, predala kompletnu opremu i oružje.

Takođe početkom avgusta Staniša je sa još tri druga dočekao na Ljubovu tri satnije ustaša koje su iz Gospića krenule za Bunić da vrate ustanicima milo za drago. U toj nejednakoj borbi ustaše su zapalile Stanišinu kuću i ubile mu majku i brata. Ali to je bio i posljednji prolaz neprijatelja preko Ljubova za Stanišina života. Krajem prve ustaničke godine nekoliko hiljada italijanskih vojnika pokušalo je da pređe preko Ljubova i pomogne opkoljenoj jedinici u Korenici, ali ih je dočekao 2. bđtaljon 1. odreda jačine 120 boraca naoružanih sa dva puškomitraljeza i 50 pušaka. Prestigao ih je Staniša, koji je bio ranjen kod Korenice. U tri sata žestoke borbe poginulo je 400 i ranjeno 150 neprijateljevih vojnika i oficira. Koliko se Staniše neprijatelj bojao i koliko ga je cijenio kao hrabra i vješta ratnika, slikovito govori istina da mu je na kolena i za bijelom zastavom i laskavim obećanjima dolazio komandant italijanskih snaga iz okupiranog Gospića s jedinom molbom da ga propusti da prode preko Ljubova u Korenicu.

Aprila 1942. godine Staniša postaje komandant bataljona »Ognjen Priča«, koji se razvio iz odreda »Ljubovo«, čiji je komandant iz ustaničkih dana bio Staniša. Sa ovim bataljonom on je prošao kroz Liku, Kordun. Baniju. Sa njime je učestvovao u razbijanju oko 600 neprijateljevih vojnika u Tušiloviću, kao i u borbama za »neosvojiva« ustaška uporišta: Kosinj. Pazarište, Krasno, Kuterevo - dakle, u borbama koje su se vodile u kasnu jesen 1942. godine za potpuno oslobođenje zapadne Like.

U junu 1942. godine prilikom napada Italijana na položaje ustanika na Klokočevici, Staniša je sa dijelovima bataljona »Ognjen Priča«, kojima je onda komandovao, po planu bio određen kao rezerva jedinice koja je napadala. Međutim, on se sa borcima iz jedne od svojih četa izdvaja, te hrabar i željan borbe iznenada se baca na neprijatelja i pomaže ostalim jedinicama da ga potpuno razbiju. Borci su ga gledali, onako snažnog i smionog, kako trči po cesti, uskače u talijanske kamione, pali ih, hvata se ukoštac s neprijateljevim vojnicima i ubija ih. U jednom trenutku dočepao se tricikla, bacio na njega nekoliko sanduka municije i druge opreme i pod najžešćom vatrom počeo sa još dva borca iz svoje grupe da ga vuče uz brdo, kako bi što prije opremio svoje ratne drugove, među kojima je bilo još dosta i onih koji su bili svedoci njegove hrabrosti i ljudskosti iz prvih ustaničkih juriša.

Prilikom napada na Gračac, u noći između 14. i 15. januara 1943. godine, bataljon »Ognjen Priča« kojim je komandovao Staniša i koji je bio u sastavu Druge ličke brigade dobio je zadatak da zauzme jako utvrđenje Đekića glavicu i s te strane uđe u mjesto. Svi bataljoni napadali su po planu. S napadom je išlo vrlo teško, jer su četnici i Italijani, dobro utvrđeni i još bolje naoružani, pružali žilav otpor. U međuvremenu stigla su neprijatelju iz Gospića i Knina i pojačanja, pa su se snage napadača našle ispred žice bunkera i još nezauzetih položaja. Da nevolja bude veća, cijele noći je nad Gračačkim poljem vladalo nezapamćeno nevrijeme i došlo je do provale oblaka. Bujice su nosile materijal, ljude i preplavile su polje. I u trenutku povlačenja, poslije iscrpljujuće borbe, borci su umorni, gladni i posustali padali u vodu. Staniša je prvi nagazio na most i gazeći vodu do pojasa prenosio je slabije borce. Kada su po njegovu mišljenju svi borci bili prenijeti, iz pomrčine se začulo zapomaganje. Staniša je pomislio da to zove neko od njegovih boraca. Vratio se na most i osvetlio ga džepnom lampom. U tom trenutku iz bunkera na pruzi ošinio je rafal. Izrešetan mecima srušio se u vodu. To je bio posljednji, i po sjećanju njegovih ratnih drugova jedan od najvećih i najsvjetlijih ratničkih i životnih trenutaka Staniše Opsenice, čije je ime ušlo u istoriju, u legendu, u pjesmu ljudi za čije se ljepše sutra hrabro i ustrajno borio ne štedeći i ne čuvajući sebe.

STEVO OPSENICA

Rođen 10. februara 1913. u selu Ljubovu, Titova Korenica. Zemljoradnik. Član KPJ od 27. IX 1941. U NOB stupio u julu 1941. Za narodnog heroja proglašen 27. XI 1953. godine.

Tri dana prije ustanka ličkog naroda Stevo je otišao u šumu sa još šest ljudi i formirao prvu grupu boraca. Tri dana kasnije grupa se povećala za još devet boraca i poslije poziva CK KPJ na ustanak počela je sa prvim oružanim akcijama. Krajem avgusta formiran je gerilski odred »Ljubovo« pod komandom njegova brata Staniše. Stevo je određen za delegata odreda za vezu sa organizatorom ustanka Markom Oreškovićem. Krajem septembra, zbog ispoljene lične hrabrosti, izabran je za zamenika komandanta odreda.

Početkom novembra došlo je u Bunić 300 Talijana i 27 ustaša da uspostave vlast i svoje uporište. S njima je stigao i logornik iz Zavalja kod Bihaća. Logornik, koji je u Zavalji izvršio teške zločine, trebalo je da formira opštinsku upravu u Buniću. Štab odreda, u dogovoru sa Sreskim komitetom Partije, donio je odluku da se zločinac likvidira i ovaj težak zadatak dobio je Stevo. On je sa dva druga, noću, upao u centar neprijateljskog uporišta i izvršio zadatak.

U novembru je postao operativni oficir tek formiranog bataljona »Ognjen Priča«. Nešto kasnije, krajem 1941. godine, postao je komandant ovog bataljona, sa kojim je krajem 1941. i početkom 1942. godine izveo nekoliko uspješnih akcija. Krajem marta, kada je formiran 2. lički partizanski odred, postao je komandant toga odreda, a nekoliko mjeseci kasnije postavljen je za komandanta Prve hrvatske brigade »Marko Orešković«. Pod njegovim rukovodstvom brigada je u ljeto 1942. godine, između ostalog, porušila 17 kilometara pruge, uništila dva voza i jedan oklopni voz kod Rudopolja. zauzela ustaška uporišta Jezerane, Križpolje, Letinac i Dabar. Ovim akcijama brigada je omogućila povezivanje slobodne teritorije Like i Gorskog kotara, a za postignute uspjehe proglašena je udarnom.

Januara 1943. godine upućen je na viši oficirski kurs pri Vrhovnom štabu u Bihaću, poslije čega je postao operativni oficir Šeste

divizije. Po ulasku divizije u sastav Prvog korpusa, imenovan je načelnikom Operativnog štaba za Liku. Ubrzo je postao načelnik Štaba Tridesetpele divizije. Januara 1944. godine postavljen je za zamjenika komandanta Jedanaestog korpusa NOVJ. Vršeci ovu dužnost, najveće svoje uspjehe postigao je maja 1944. godine. Dijelovi Jedanaestog korpusa, gotovo sav narod Like i 680 ranjenika Četvrtog, Desetog i Jedanaestog korpusa našli su se u obruču na vrlo malom prostoru, u Srednjoj Gori. U ovoj gotovo bezizlaznoj situaciji Stevo je sa dijelom borbenih jedinica bio određen da organizuje proboj i izvlačenje ranjenika i naroda prema Velebitu, preko Ličkog polja. Dio Štaba korpusa sa glavninom i sa manjim dijelom naroda trebalo je da se probije preko Krbavskog polja prema Plješevici. Zbog ogromnih teškoća, naročito zbog veoma napornog prenošenja stotina ranjenika, Stevo nije mogao da izvrši proboj u toku noći, kada se ostala grupa jedinica sa Štabom izvukla. Stevo je odlučio da mobiliše sve snage kojima je raspolagao i da proboj izvrši po danu, 17. maja. Dobro smišljenim i iznenadnim napadom on je sa svojim snagama zbunio neprijatelja, razbio njegova uporišta u Metku i Ribniku i izvukao ranjenike na Velebit.

Poslije oslobođenja zemlje završio je višu vojnu akademiju.

TOMICA POPOVIĆ

Rođen 26. novembra 1915. godine u Donjem Lapcu. Podoficir. Clan KPJ od 23. septembra 1941. godine. U NOB stupio 1941. Za narodnog heroja proglašen 27. novembra 1953. godine.

Po stupanju u partizane postao je komandir čete, a zatim zamjenik poznatog ličkog junaka i komandanta bataljona Stojana Matica. Poslije Stojanove smrti, 27. februara 1942. godine, postavljen je za komandanta tada najvećeg bataljona u Lici, koji je od tada ratovao pod imenom svog prvog komandanta.

Pod Tomičinim rukovodstvom bataljon je izveo niz uspješnih borbi u Lici postizujući krupne vojničke i političke rezultate. Tako je u borbi protiv Italijana u Srbu, početkom marta 1942. godine, na čelu bataljona »Stojan Matić« odbijao nekoliko neprijateljevih napada na Srbski klanac. U borbi na Jelovim tavanima razbija jedan bataljon Italijana koji se kroz šumu i iza leđa partizanskih snaga pokušao probiti u Srb. U napadu partizanskih snaga na Udbinu vještim manevrom i zahvaljujući snalažljivosti i hrabrosti komandanta bataljona uspeva da se s njim na čelu kroz žicu utvrđenog mjesta probije i da ovlada Gradinom - najjačom tačkom ustaške odbrane. Maja 1942. godine bataljon je, nalazeći se oko Gračaca, u velikoj mjeri doprinjeo likvidaciji uticaja po zlu čuvenog četničkog komandanta popa Đujića u Velikoj Popini i okolini, poslije čega je znatan broj ljudi ovoga kraja stupio u bataljone »Stojan Matić« i »Biće Kesić«.

Od oktobra 1942. godine do januara 1943. vršio je dužnost komandanta Druge ličke brigade, a potom je postavljen za komandanta Ličkog partizanskog odreda. U početku četvrte neprijateljske ofanzive sa bataljonima odreda zatvara pravce koji iz Lovinca, Gospića i Vrhovine vode ka Udbini i Korenici. Bataljoni su držali položaje sve dok nisu stigle brigade Seste divizije. Sa 1. i 2. udarnim bataljonom uspješno je zatvarao samostalni pravac koji vodi od Knina, preko Srba za Donji Lapac i tom prilikom razbio je hercegovačke i kninske četnike.

Sredinom maja 1943. godine četnička Dinarska divizija je iz Knina prodrla prema Grahovu. Na Jelinoj poljani zaposjeli su položaje i utvrdili se. U susret im je upućen Tomica sa dva udarna bataljona. On vješ-

to organizuje napad i zahvaljujući nezadrživom jurišu jedinica kojima je komandovao četnici su razbijeni i natjerani u Knin.

Početkom jula 1943. godine Italijani i četnici su pokušali da se napadom iz Knina probiju u Liku. Uspjeli su da pređu i Zrmanju i da pod borbom ovladaju Komom. U toj situaciji Tomica s odredom odlučno prelazi u protivnapad radi ovladavanja Komom koji dominira dolinom Zrmanje. On neposredno predvodi u borbi prsa u prsa 1. bataljon i nabacuje Italijane u Zrmanju. Ovim je napad na Liku bio uspješno osuđen.

Pod rukovodstvom Tomice Popovića u uspješnim borbama protiv četnika i Italijana Lički odred prerastao je u brigadu. No ubrzo poslije ovoga Tomica je postavljen za načelnika Štaba Kninskog sektora, a nešto kasnije i za komandanta Devetnaeste divizije.

Kao komandant Devetnaeste udarne divizije uspješno rukovodi jedinicama u razbijanju neprijateljskih utvrđenja koja su spriječavala prodor jedinica divizije u Ravne kotare. Takođe obezbjeđuje prebacivanje ranjenika iz Like i Bosne na Vis kao i materijala iz partizanskih baza na ovom otoku za jedinice u unutrašnjosti. Kad je ofanziva jedinica oslobodilačke vojske za osvajanje severne Dalmacije bila u punom zamahu, Nijemci su sa dijelovima 264. divizije, 92. motorizovanog i 1. brandenburškog puka, zatim četničkim i ustaškim snagama, u avgustu 1944. godine, napali Devetnaestu diviziju s ciljem da je unište. U toj veoma teškoj situaciji Tomica izvlači snage divizije sa ugroženog sektora i šalje u protivnapad dva bataljona Pete brigade koji u Međedi razbijaju Nijemce. Odmah zatim upućuje Petu brigadu u Velebit, gdje je Nijemci ne očekuju, pa tako s otalim brigadama spriječava neprijatelju da posjedne Velebit i čvrsto stegne obruč oko divizije. Sa Petom brigadom, kao najboljom jedinicom divizije, on iz Velebita prelazi u protivnapad u pravcu Žegara. Dok njemačke snage uzaludno pretražuju Bukovicu, odakle je Tomica neopaženim i vještim manevrom izvukao svoje snage, Peta brigada ih na Trebačniku, kod Žegara, razbija. Poslije toga Tomica pokreće cijelu diviziju u protivnapad i čisti Bukovicu od Nijemaca. Zatim prebacuje Petu brigadu preko Krke, u Prominu, gdje brzo likvidira sva ustaška i četnička uporišta. Tu se Devetnaesta divizija popunjava novim borcima iz prominskog kraja. Odmah poslije toga diviziju usmjerava u pravcu Ravnih kotara radi njihova konačnog oslobođenja. Ovo je u ono vrijeme ocijenjeno kao jedan od najvještijih manevara partizanskih komandanata.

U zamahu ofanzive Devetnaeste divizije za oslobođenje sjeverne Dalmacije Vrhovni komandant ga, u avgustu 1944. godine, šalje na drugi kraj domovine, u južnu Srbiju, da svoje bogato ratničko i komandantsko iskustvo prenese na mladu Četrdesetšestu diviziju. Sa tom divizijom je, u sastavu snaga Trinaestog korpusa NOV, učestvovao u završnim operacijama za oslobođenje zemlje.

Poslije rata je bio kraće vreme komandant divizije, zatim načelnik Štaba armijske oblasti i komandant područja. Umro na dužnosti komandanta divizije 1966. godine.

LAZO RADAKOVIĆ

Roden je 12. aprila 1913. u Mogoriću, Gospić, Hrvatska. Potiče iz zemljoradničke porodice. Posle osnovne škole, koju je pohađao u selu, završio je šest razreda gimnazije u Gospiću. Zatim je završio 1934. godine, Artiljerijsku podoficirsku školu. Aprilski rat 1941. zatekao ga je, u činu narednika, u Smederevu. Na putu za ratnu jedinicu, Nemci su ga zarobili kod Dugog Sela, ali je uspeo da pobjegne i prebaci se u rodni Mogorić. Za narodnog heroja proglašen 20. decembra 1951. godine.

Na poziv KPJ, priključuje se organizatorima ustanka u selu i radi na organizovanju seoske Mogoričke čete, čiji komandir postaje od dana njenog formiranja. Početkom avgusta 1941. s delovima čete učestvuje u napadima na ustaške posade u Ploči i Metku, i u odbrani sela od napada ustaša. U tim prvim okršajima s neprijateljem ističe se kao hrabar i odlučan borac za ciljeve NOB. Time je stekao i poverenje Partije, pa je, oktobra te godine, primljen za člana KPJ.

Kad je, u jesen 1941. u sastavu 1. ličkog NOP odreda »Velebit«, formiran njegov 1. bataljon od ustaničkih četa iz sela Mogorić, Ploča i Raduč, kasnije nazvan bataljon »Mirko Stulić«, Lazo je postavljen za njegovog komandanta. Pod njegovom komandom, bataljon je uspešno štitió sela od napada ustaša i Italijana, i srušio željezničku prugu između Gospića i Gračaca. Hrabrošću, borbenošću i veštím komandovanjem bataljonom ističe se u napadu na Italijane u Ploči, početkom januara 1942, i upornom odbranom na Pločanskom klancu, u drugoj polovini marta iste godine, sprečavajući prodor nadmoćnijih italijanskih snaga iz Ličkog polja ka Udbini. Posebno se istakao kao nepokolebljiv borac i smeo komandant, spreman da se žrtvuje za rodno selo, 12. aprila 1942, kada su delovi njegovog bataljona, zajedno s Jurišnom četom 1. ličkog NOP odrada »Velebit« (u stvari, samo dve čete), odbili napad više od 4.000 italijanskih vojnika, podržanih snažnom artiljerijom, i nanele im osetne gubitke. Sedam dana kasnije, njegov bataljon zauzeo je Vranik; u julu te godine, zajedno s drugim ličkim bataljonima vodio je borbe s ustašama za Podlapaču, i na području severozapadno od Gospića.

Sredinom avgusta 1942, kad je formirana 2. partizanska brigada Hrvatske (2. lička), Lazo je postavljen za zamenika komandanta. I na toj dužnosti uvek je težio da se nade na odlučujućem mestu u okršaju, kako bi neposrednim uvidom u tok borbe ličnim primerom i komandom uticao na njen ishod. Tako je bilo u borbama na području Kosinja

i Pazarišta, naročito kod Perjasice, 17. oktobra 1942. kad je razbijen ojačani italijanski puk. Lazo je u toj borbi ranjen.

Početkom januara 1943. postavljen je za komandanta 1. brigade 6. ličke divizije. Pod njegovom komandom, brigada je u IV neprijateljskoj ofenzivi sprečila prodor jakih italijanskih snaga od Gračaca ka Kulen-Vakufu, nanevši im teške gubitke. Značajne uspehe brigada je postigla u proleće 1943. godine u Dalmaciji, u borbama s četnicima i u toku leta u borbama s ustašama oko Gospića.

Pošto je pola godine bio operativni oficir u Štabu 19. severnodalmatinske divizije, a zatim kratko vreme na istoj dužnosti u Štabu 6. ličke proleterske divizije, Lazo je u junu 1944. postavljen za komandanta 3. brigade te divizije. Posle uspešnih borbi na sektoru Livno-Šujica, brigada je pod njegovom komandom krenula na veliki marš za Srbiju. Prilikom forsiranja Bosne, krajem jula 1944, odsečen je s jednim bataljonom brigade, i s njim se priključio 11. diviziji, vodio borbe na području istočne Bosne, prešao Drinu; posle oslobođenja Valjeva, stigao je 24. septembra 1944. u brigadu, i njom komandovao u borbama za oslobođenje Beograda.

Krajem 1944. postavljen je za načelnika Štaba 6. ličke proleterske divizije, i na toj dužnosti ostao do kraja rata. Uspešno je organizovao rad Štaba divizije u rukovođenju borbenim dejstvima, a kao iskusan, sposoban i odlučan komandant dao je značajnu pomoć nižim štabovima u borbama na Sremskom frontu i kroz Slavoniju. U borbi kod Slavonskog Broda bio je teško ranjen.

Posle rata, završio je Višu vojnu akademiju i Ratnu školu JNA. Bio je komandant divizije, korpusa i vojnog područja, i na dužnosti u Višoj vojnoj akademiji JNA. Penzionisan je kao general-potpukovnik. Nosilac je Partizanske spomenice 1941. i drugih visokih odlikovanja.

DRAGAN RAKIĆ

Rođen 10. oktobra 1914. u Širokoj Kuli Zemljoradnik. Član KPJ od juna 1941. U NOB stupio 27. jula 1941. Poginuo u saobraćajnoj nesreći 1958. Za narodnog heroja proglašen 27. novembra 1953.

Mladost mu je bila teška i puna samoodricanja. Rano se počeo otiskivati u svijet - najčešće je išao u Slavoniju i tamo se prihvatao iskopavanja panjeva i drugih najtežih radova da bi obezbijedio ishranu porodici.

Vaspitan u porodici da bude privržen poštenju, čovekoljublju i radu, on je od drvosječa i sezonskih poljoprivrednih radnika, među kojima je bilo i komunista, usvojio osobine neposrednosti u kontaktu s ljudima, uvažavanje svačijeg rada, drugarstvo do samoodricanja. Tu je sticao i životna iskustva koja su mu bila i jedina, ali sigurna škola u životu, tu je postao i član sindikata, a pred sam rat se nekoliko puta sukobljavao sa policijom.

U predustaničkim danima našao se uz Krntiju i ostale komuniste iz Široke Kule: prikupljao je oružje, okupljao narod oko programa Partije. U riječi je bio jednostavan i ubedljiv, u okupljanju ljudi vješt. Ubrzo su ga seljaci izabrali za komandira svoje jedinice, a neposredno pred ustanak komunisti za svog člana.

Prvi je u Širokoj Kuli ispalio ustanički metak. U jurišu na žice okupirane Udbine, druge ratne godine, on je ispred svog omladinskog bataljona koji je nosio ime Miće Radakovića. Nijedan skojevac ili omladinac nije izostao iza svoga komandanta i nije uzmicao, pa iako je to bio neuspjeh partizana, nadaleko se pronijela priča o mladim borcima koji su, s Draganom na čelu, pokazali veliko junaštvo. Bataljon je ponovio podvig i na Perjasici: talijanski konjički puk, s jakom tenkovskom prethodnicom, nije mogao savladati otpor vješto raspoređenog bataljona, koji se zahvaljujući hrabrosti i snalažljivosti svog komandanta žilavo branio i dočekao protivnapad ostalih naših snaga u kojem je potpuno razbijen puk, a nekoliko tenkova zarobljeno.

U četvrtoj ofanzivi je - komandujući grupom od dva bataljona - opet branio Ljubovo, ovog puta zatvarajući cijelih petnaest dana jedan

važan pravac. U napadu na Ličko Petrovo Selo u streljačkom je stroju; u jurišu na bunkere je prvi; u napadu na neprijateljevu kolonu na Zuleševici njegova dva bataljona uništila su dalje u pozadini ka Udbini 30 vozila, i tu se on istakao ličnom hrabrošću i umješnošću u komandovanju.

Dok se divizija borila u Lici vršio je dužnost zamjenika komandanta Druge, a zatim Prve brigade. Početkom 1944. godine postavljen je na dužnost komandanta Druge brigade, na kojoj dužnosti ostaje do kraja rata. Otuda ga sve tri ličke brigade s podjednakim pravom svojataju i u svojim muzejima i srcima mladih boraca čuvaju uspomenu na njega i njegove podvige.

Prilikom desanta na Drvar njegova je brigada dan i noć branila najkraći pravac ka Drvaru, od Srba. Na tom pravcu bio je položaj koji je samo u toku prvog dana četiri puta prelazio iz ruke u ruku.

I u situacijama koje su se činile bezizlazne znao je da kaže borcima riječ ohrabrenja, da im na najjednostavniji način protumači zadatak koji im postavlja komandant divizije i partijska organizacija, da im ispriča veselu zgodu. Iako bez vojnih škola i širih znanja, Dragan je po intuiciji svojstvenoj prirodno bistrom i obdarenom komandantu narodne vojske, i u najtežim situacijama donosio najprihvatljivije odluke.

U borbama sa 7. SS »Princ Eugen« divizijom, ustašama i četnicima, na dugom maršu od Bosanske krajine do Srbije, borci su ga gledali na čelu Štaba brigade - u streljačkom stroju, na mjestima gdje se odlučuje ishod borbe. Dva dana i dvije noći je sa svojom brigadom branio partizanski aerodrom ispod Durmitora obezbjeđujući prikupljanje 800 ranjenika, njihov prihvati i utovar u savezničke avione. Kad su Nijemci zauzeli jednu dominantnu kotu i trebalo je samo da se spuštaju ka aerodromu, Rakić je zajedno sa komesarom i ostalim oficirima pri Štabu, jurišom i ručnim bombama vratio kotu, i time zadržao Nijemce dalje od aerodroma i omogućio izvlačenje Trećoj brigadi, koja je bila na desnom njegovom krilu i morala se tada povlačiti.

Ranjavao je nekoliko puta: u borbi na Plitvicama, prilikom oslobođenja Beograda i u borbama na rijeci Ilovi.

O njegovim komandantskim vještinama govori primjer kada je prilikom napada divizije na Slavonski Brod, pronicljivo shvatajući zadatak svoje brigade, primio rizik na sebe, vještim manevrom doveo brigadu u bok motorizovane kolone koja je odstupala prema Zagrebu, pravilno ocijenio trenutak za udar i tako je brigada zapalila 120 kamiona i pobila na stotine Nijemaca.

Vrlo neposredan i druželjubiv, u ratu je ne samo postupkom već i živom, razložnom, jednostavnom riječju znao da mobiliše brigadu, da je u svakoj situaciji drži u svojim rukama, da ohrabri novajliju. To što se njegova jedinica isticala u borbi, što ni u čemu i nikada nije zastajala iza ostalih jedinica divizije - treba pripisati visokim moralno-političkim i borbenim kvalitetima boraca i živom političko-partijskom i vaspitnom radu s njima, ali i hrabrosti, snalažljivosti njihova komandanta.

Narodu tek oslobođenih sela vrlo vešto je objašnjavao ciljeve oslobodilačke borbe; na prvi pogled on je ljude vezivao za sebe, za brigadu; satima je igrao u kolu sa mještanima valjevskih sela; odlično se snalazio i u gradovima, među intelektualcima - i za njih je njegova riječ bila razumljiva i ubjedljiva; kao pojava djelovao je prijatno, snažno, sigurno; i u najtežim trenucima vjerovao je u čovjeka, u sve što je prirodno, ljudsko.

Poslije rata vršio je komandne dužnosti, nastavljajući napore za učvršćenje jedinica i izgrađivanje u potčinjenih osobina koje je on usvojio i ispoljio među Ličanima.

Trinaeste godine poslije rata poginuo je u saobraćajnoj nesreći u Beogradu. Naš glavni grad je jednog od najhrabrijih među svojim oslobodiocima ispratio do Aleje heroja.

MILAN ŠAKIĆ MIĆUN

Rođen 15. 1. 1915. godine u Udbini. Učitelj. Član KP od 1940. godine. U NOB od 1941. godine. Za narodnog heroja proglašen 24. VII 1953. godine.

Počeo je da se interesira za politička kretanja još u učiteljskoj školi. Kao učitelj u Ondiću i Bjelovaru povezao se s naprednim pokretom i počeo aktivno djelovati. Godine 1938. angažirao se na izborima agitirajući za kandidate udružene opozicije. U dogovoru s Jakovom Blaževićem i Đurom Stankovićem, pokrenuo je sudski proces protiv tada vladajućih reakcionarnih političara u Udbini, što je u to vrijeme bila značajna pobjeda revolucionarnih snaga. Godine 1940. postao je član Komunističke partije, a uskoro i sekretar Kotarskog komiteta KP za Korenicu.

U aprilskom ratu, kao rezervni potporučnik bivše vojske, učestvovao je u borbama protiv Talijana kod Gračaca. Kasnije zarobljen od Nijemaca, vraća se u Liku iz zarobljeništva krajem juna 1941. godine i odmah se povezuje s organizatorima ustanka. Komandir je logora u Bjelopolju. Zatim, u ustanku, komandant sektora Korenice, kasnije Udbine. Rukovodi borbama za oslobođenje Plitvičkih jezera, Podlapače i u drugim akcijama. Krajem 1941. godine postaje komandant bataljona »Krbava«, koji se tada formira. Učestvuje u opsadi talijanskog garnizona u Korenici zatvarajući pravac od Udbine. Vodi borbe s talijanskom grupacijom koja, u proljeće 1942. godine, nadire od Lovinca preko Udbine i Krbavskog polja prema Korenici. Rukovodi, odmah nakon toga, partizanskim snagama koje su čistile gračački kotar od četnika.

Sredinom 1942. godine postao je komandant 2. ličkog partizanskog odreda s kojim je izveo nekoliko akcija. Avgusta 1942. godine postao je komandant Druge ličke brigade, koja je tada formirana. Bila je to po redu druga brigada formirana na teritoriji Hrvatske. Komandovao je ovom brigadom u poznatom napadu na Udbinu, kada je brigada, i pored velikih gubitaka, sačuvala visok borbeni moral. Nešto kasnije rukovodi brigadom i uspješnim borbama u zapadnoj Lici. U borbi kod Perjasice, oktobra 1942. godine, Druga lička brigada, pod Mićunovim rukovodstvom, razbija kombinirani talijanski odred. Ova borba bila je

jedna od najljepših pobjeda ličkih boraca. U borbama za oslobođenje Tušilovića Druga brigada zarobila je nekoliko stotina ustaša i domobrana. Po povratku u Liku brigada je sudjelovala u bihaćkoj operaciji - oslobodila Ličko Petrovo Selo, zatim nastupala ka Slunju, koji je, zajedno s ostalim našim snagama, također oslobodila.

Krajem 1942. godine Mićun je postavljen za načelnika Štaba tek formirane **Seste** ličke divizije. S divizijom je učestvovao u borbama kod Gračaca, zatim u četvrtoj neprijateljskoj ofanzivi i u borbama na Zuleševici, kad je razbijena glavnina talijanskih snaga koje su napadale iz Gračaca.

U proljeće 1943. godine postaje komandant Kninskog operativnog sektora. Na tromedi Like, Dalmacije i Bosne predvodio je jedinice NOVJ u danonoćnim borbama protiv četnika popa Đujića. U borbama bila je razbijena četnička Dinarska divizija, a na ovom važnom području učvršćena vlast naroda.

Sredinom 1943. godine, za vrijeme kapitulacije Italije, postao je zamjenik komandanta Trinaeste primorsko-goranske divizije. Neposredno je rukovodio akcijom za oslobođenje Karlobaga i kvarnerskih otoka. Kada je od jedinica Kninskog operativnog sektora stvorena Devetnaesta sjevernodalmatinska divizija, Mićun je postao njen komandant. S ovom divizijom vodio je uspjele borbe po sjevernoj Dalmaciji i južnoj Lici. Maja 1944. godine postao je komandant Jedanaestog korpusa i na tom položaju učestvovao u završnim operacijama za oslobođenje Like, Gorskog kotara, Hrvatskog primorja, sve do kraja rata.

Poslije oslobođenja obavljao je razne vojne dužnosti u JNA. Bio je komandant divizije, komandant Vojne akademije i dr.

Mićun **Sakić** spada među najpoznatije ličke komandante iz vremena narodnooslobodilačkog rata. Neobično skroman, miran, kao komandant hladnokrvan, logičan i uporan postigao je značajne uspjehe komandujući bataljonom, brigadom, divizijom i korpusom. Umro je u Beogradu 1971. godine.

MILE UZELAC

Rođen 1. XII 1913. godine u selu Crna Vlasi, Vrhovine, Gospić. Vazduhoplovni podoficir. Clan KPJ od maja 1942. U NOB stupio 1941. Za narodnog heroja proglašen 27. XI 1953. godine.

Jula meseca 1941. narod ga je izabrao za komandira sela. Početkom septembra bacio je bombe na jedan italijanski kamion pun vojnika. Tom prilikom oslobodio je grupu vezanih ljudi koje su vodili na streljanje i zapalio vozilo. To je bio jedan od prvih napada na Italijane u Lici. Izveden je samoinicijativno. Krajem godine postao je komandir čete, a zatim operativni oficir grupe partizanskih odreda za Liku, na kojoj dužnosti je rukovodio napadom grupe jedinica, sastavljene od dvije čete bataljona »Marko Orešković« i jedne čete bataljona »Ognjen Priča« u napadu na Plitvice, u decembru 1941. godine.

Od kraja 1942. do ljeta 1943. godine bio je komandant Druge brigade Šeste proleterske divizije i na toj dužnosti se naročito istakao u četvrtoj ofanzivi kad je nedeljama vrlo uspješno zatvarao pravce Ljubovo - Krbava i Vrhovine - Korenica.

U ljeto 1943. godine postao je načelnik Štaba Šeste proleterske divizije. Sa ovom divizijom ušao je u sastav Prvog proleterskog korpusa i učestvovao u borbama oko Duvna, Livna, Mrkonjića, Jajca, Travnika.

Početkom 1944. godine postavljen je za komandanta Dvadesete dalmatinske divizije koja je pod njegovom komandom proglašena udarnom i zauzela je zajedno sa ostalim snagama Sinj, Split i Knin i bila pohvaljena od Vrhovnog komandanta NOV i POJ. Uzelca je posebno pohvalio Vrhovni komandant za uspješno izvedene akcije kod Knina. U avgustu 1944. sa Dvadesetom divizijom prelazi preko Dinare, spušta se niz Uništa u pravcu Knina i Vrlike, produžavajući napad u pravcu Knina i Kosova polja. Sa divizijom i pod borbom došao je do spoljnjih utvrđenja Knina i upao u Kosovo polje, ugrožavajući na taj način odbranu Knina sa juga. Nijemci brzo reaguju, isključuju iz odbrane sjeverne Dalmacije dijelove jedne divizije i dva motorizovana puka, kao i jedinice četnika i ustaša, i sa tim snagama pokušavaju da prepreče put Dvade-

setoj diviziji. U borbama sa ovim snagama borci Uzelčeve divizije uništili su tri tenka a olakšali su položaj Devetnaeste divizije u sjevernoj Dalmaciji.

U oslobođenju Dalmacije čisti od neprijatelja Podinarje i Sinjsko polje sa Sinjem i Vrlikom. Odatle produžava napad u pravcu Knina. U borbi za Knin sa sjeveroistoka napada Nijemce i četnike i sa tog pravca upada u utvrđeno mjesto. Poslije toga, na čelu jedne brigade, izbija na Debelo brdo i na taj način sprečava izvlačenje Nijemaca duž željezničke pruge i bitno utiče na ishod jedne od najvećih pobjeda jedinica u završnim operacijama za oslobođenje Dalmacije. Početkom 1945. godine postao je načelnik Štaba korpusa.

Poslije svršetka rata bio je u Sovjetskom Savezu na dvogodišnjem školovanju u vojnoj akademiji »Frunze«, a poslije obavlja visoke dužnosti u našim jedinicama.